

SVENSKA DYSLEXIFÖRENINGEN

SVENSKA
DYSLEXI
STIFTELSEN

Till
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2021-09-25

Remissvar till utredningsbetänkandet "SOU 2021:33 En tioårig grundskola"

Svenska Dyslexiföreningen med Svenska Dyslexistiftelsen har erbjudits möjlighet att ge sina synpunkter på utredningsbetänkandet "En tioårig grundskola." (SOU 2021:33).

1. Stiftelsen och föreningen ser med tillfredsställelse på att:
 - a. förslagen innebär stort utrymme för läs- och skrivutveckling i blivande åk 1 med svenska som eget undervisningsämne. Samtidigt vill vi varna för att flytta ned dagens läs- och skrivpedagogik till nya åk 1. Undervisningen bör fokusera på förebyggande insatser i form av strukturerade språklekar. Utan att svenskämnet i nya åk 1 säkerställer barnens språkliga medvetenhet kan detta få negativa konsekvenser, särskilt för barn i riskzonen att utveckla dyslexi.
 - b. stor vikt läggs vid att undervisningen anpassas efter elevernas ålder och färdigheter och förmågor de för med sig från förskolan. Vi vill samtidigt påpeka vikten av att barnens språkliga och metaspråkliga förmågor följs kontinuerligt från förskolestart och framåt (se utredningens slutsats på sid 257 om vikten av undervisning som inriktas på att barnen skall lära sig uppfatta sambandet mellan bokstäver, språkljud och talade ord).
 - c. förskollärare får kompetensutveckling inriktad mot språk-, läs- och skrivutveckling och pedagogik.

2. Stiftelsen och föreningen vill samtidigt påpeka att flera vetenskapliga studier visat på stora brister i Skolverkets bedömningsstöd och nationella prov när det gäller att identifiera elever som är i behov av särskilt stöd i sin läs- och skrivutveckling. Vi konstaterar att det redan idag finns ett antal väl validerade test med detta syfte som används ute i skolorna. Vi vill framhålla vikten av att de bedömningsinstrument som används har påvisats ha prognostiskt och pedagogiskt värde.

SVENSKA DYSLEXIFÖRENINGEN

SVENSKA
DYSLEXI
STIFTELSEN

3. Vi ser som framhållits ovan med tillfredsställelse på förslagen om kompetensutveckling när det gäller språk-, läs- och skrivutveckling. Detta bör dock gälla samtliga lärare som skall undervisa i blivande åk 1. Huvuddelen av de lärare som undervisar på lågstadiet idag har sin utbildning enligt examensordningarna 1988 och 2001 med lågt ställda krav på läs- och skrivpedagogik (för 1988 års examensordning), eller inga krav alls (2001 års examensordning). Behovet av kompetensutveckling för att reparera dessa brister är omfattande.
4. Vi konstaterar att det vetenskapliga underlag betänkandet vilar på i huvudsak avser förskolepedagogik. Syftet med utredningen är samtidigt att inordna nuvarande F-klass i grundskolans läroplan. De många empiriska studier av barns språk- och läsutveckling (inklusive tidig identifiering och förebyggande insatser mot läs- och skrivsvårigheter) som genomförts i Norden och internationellt har inte uppmärksammats. Vi konstaterar också att erfarenheterna från våra nordiska grannländer inte uppmärksammats. Norge har sedan 1997 skolstart vid sex års ålder. Samtidigt kan OECD inte konstatera några förbättringar i norska femtonåringars läsförmåga under 2000-talet. I toppskiktet när det gäller läsförmåga i PISA-studierna ligger två av våra grannländer med skolstart vid sju års ålder (Finland och Estland). Båda länderna utmärks av väsentligt högre grad av struktur i läs- och skrivundervisningen än Sverige och Norge. Finsk läs- och skrivpedagogik har också utmärkts av tidig identifiering och omfattande tidiga stödinsatser för elever som har svårigheter att uppnå målen. Uppenbart är det inte skolstartsålder i sig som ger goda resultat, utan fokus på uppföljning och strukturerad pedagogik. Forskning har påvisat att detta gäller i synnerhet för elever från socialt och kulturellt missgynnade hem.
5. Tidigare skolstart innebär både en möjlighet och en risk när det gäller läs- och skrivutveckling. Svenskämnet i blivande åk 1 bör fokusera på förebyggande insatser i form av strukturerade språklekar som gradvis och efter barnens individuella förutsättningar ökar i svårighetsgrad. Om barn i riskzonen att utveckla dyslexi möter dagens läs- och skrivpedagogik som sexåringar är risken stor att den tidigare skolstarten får negativa konsekvenser för deras läs- skrivutveckling. Arbetar man å andra sidan systematiskt med strukturerad språklig medvetenhetspedagogik som i vetenskapliga studier visats förebygga läs- och skrivsvårigheter innebär den tidigare skolstarten en möjlighet att nå skolans mål när det gäller läs- och skrivförmåga.
6. Syftet som utredningen anger med tidigare skolstart är att det förväntas förbättra kunskapsresultaten i grundskolan. Samtidigt förbigår man det kanske mest alarmerande trenden med läsförmågeutvecklingen i PISA för Sveriges del, nämligen

SVENSKA DYSLEXIFÖRENINGEN

SVENSKA
DYSLEXI
STIFTELSEN

den kraftiga ökningen av andelen elever som inte når basnivå i läsförståelse enligt OECD:s definition. Mot bakgrund av detta bör stort utrymme ges åt de specialpedagogiska insatserna i blivande åk 1 utöver det timutrymme som anges för svenskämnet i betänkandet.

7. Dyslexistiftelsen och Dyslexiföreningen anser att man bör lägga stor vikt vid att reformförslagen genomförs på ett sådant sätt att de är utvärderingsbara, och att all relevant forskning tas tillvara. För att säkerställa detta bör en vetenskaplig rådgivargrupp tillsättas snarast efter riksdagsbeslut.

Stockholm den 25 september 2021

Svenska Dyslexistiftelsen

Svenska Dyslexiföreningen

Svenska Dyslexistiftelsen och Svenska Dyslexiföreningen
Spånga Torgväg 4 163 51 Spånga Tel 08-437 462 39
www.dyslexistiftelsen.se

Bg 5097-7925
www.dyslexiforeningen.se